

Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sağlığını Geliştirme Ülke Programı hakkında gelinen nokta açıklandı.

“Mevsimlik Tarım İşçileri ve Ailelerinin Sağlığının Geliştirilmesi Programı” Harran Üniversitesi yürütücülüğünde Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi desteği (UNFPA), Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Şanlıurfa ve Adıyaman Valilikleri ile Toros Tarım işbirliğiyle ülke modeli haline geliyor. Medyada trafik kazalarıyla tanınan, ancak bulaşıcı hastalıklar başta olmak üzere hastalıkların ve erken ölümlerin çok fazla görüldüğü mevsimlik tarım işçileri, zorlu koşullarda çalışan ve yoksullukla mücadele eden sürdürülebilir tarımsal üretimin kalbi olan insanlarımız. Hazırlanan program, mevsimlik gezici tarım işçilerinde özellikle hastalıklarının önlenmesine, anaçocuk sağlığı düzeyinin yükseltilmesine katkıda bulunmayı amaçlıyor.

Yasal düzenlemelerin insana dokunması için, farkındalık, eğitim, destek ve denetim gerekli. Şimdi amaç, yasal düzenlemelerin hayata geçmesi için hazırlanan, insana dokunan uygulamaların ülke geneline yaygınlaştırılması. Ülke programının adımları neler oldu?

Bir. Mevsimlik tarım işçileri hastalıkların nedenlerini, ne yapacaklarını ve nereye başvuracaklarını bilmiyorlardı. Onlara sağlık bilgisini aktaracak, gerektiğinde elinden tutup hizmete eriştirecek kişilere ihtiyaçları vardı. İşte bunun için kadın, erkek, genç, orta yaşlı mevsimlik tarım işçileri Harran Üniversitesi’nde eğitime alındı ve sağlık aracısı olarak yetiştirildi. Resimlerle hastalıkları önleme rehberi hazırlandı ve onların bir kitabı oldu. Şanlıurfa ve Adıyaman’da sağlık personeli rehberliğinde ev ev, tarlalarda çadır çadır dolaşip bilgi aktardılar ve sağlık kurumları ile halk arasında köprü oldular. Bakın sağlık araçları neler söyledi.

- *Ben hastalıklara kader derdim. Ölürdü bebekler, Allah aldı derdim. Bu eğitimlerle öğrendim ki, hastalıklar olmazmış. Kendime güvenim arttı, bildiklerimi anlattıkça, onları doktorlara götürdükçe sayılan insan oldum. Daha önce konuşamadıklarımı konuşmaya başladım. Bu eğitim üzerimize güneş gibi doğdu. Öğrendiğimiz her şeyi yapıyoruz.*
- *Babam beni daha önce hiç dışarı çıkarmazdı. Şimdi kendisi git diyor, hatta bu sene beni gidemediğim çadırlara götürdü. Kızım ‘ne iyi yaptın, kendine, bize, herkese faydan dokunuyor’ diyor. Su klorlamayı, arazi tipi doğru tuvalet yapmayı, kimyasallardan korunmayı anlattım. Sonra gebeleri, bebekleri, aşısız kadınları bulup Toplum Sağlığı Merkezi’ne bildirdim. Onlar geldiler, gebeleri muayene ettiler, aşıları yaptılar, bize klor verdiler.*
- *Yanımızda klor götürdük, sularımızı klorlayıp içtik. Samsun’a gittiğimizde klorumuz bitmişti. Suları kaynatmak için odun da yoktu, hemen bize işvereni aradım, odun getirdiler. Suları kaynatıp içtik, çok şükür hasta olmadık. Daha önce klor nedir, sudan hastalık nasıl bulaşır bilmezdik. Şimdi hepsini öğrendik ve herkese anlattık.*

- Her gün tarlaya çalışmaya giderken sepetimde broşür götürüyorum. Tarlada çalışmadığım zamanlar broşür dağıtıyor, bildiklerimi anlatıyordum. Bazılarının yanında broşür vardı, Şanlıurfa da dağıtmışlar. Gelirken herkes yanında getirmiş. Biz bu eğitimi iyi ki almışız. Bir annenin ve bebeğin hayatı kurtuldu sayenizde. Üçüncü gebeliğiydi kadının, günü geçmiş. Kocasına, gebeyi hastaneye götürmesini, götürmezse şikâyet edeceğimi, bunun suç olduğunu söyledim. Adamı ikna ettim, doktor biraz daha geç kalsaydınız ikisi de ölebilirdi demiş, acil doğuma almışlar. Doğumdan sonra bebek on beş gün Konya da yoğun bakımda kaldı. Çok şükür şimdi anne de bebekte iyi.
- 7 aylık bir gebe vardı, aşı vakti geldiği halde aşısını yaptırmamıştı. Ben aşının önemini ve yaptırması gerektiğini anlattım. Kaynanam kadını görmüş aşı yaptırmaya gitmiş. Çok sevindim.
- Kaza geçirdik, ben hemen 112'yi aradım, hemen geldiler, bizi hastaneye götürdüler. Daha önce 112'yi hiç bilmezdim.
- Bu sene Denizli'de çalıştık. Yakın çadırlardan birinde 5. çocuğuna gebe bir kadın vardı. Doğum zamanı yaklaşmıştı. 4 çocuğunu da evde, tarlada doğurmuştu. Ben ona hem kendisi için hem de çocuğu için hastanede doğum yapmasının nedenlerini anlattım. Zor oldu ama sonunda ikna ettim. Sancuları başlayınca beni çağırdı, sen benimle gelersen hastaneye giderim dedi, hemen kocasıyla hastaneye götürdüm. Hemşire sen nesisin dedi, kadın hemşireye 'o kardeşimden de yakın' dedi. Ben hemşireye sağlık eğitimi aldığımı ve bu konuda halka yardımcı olduğumu söyledim, Bana 'Aferin sana, sayende 2 hayat kurtuldu dedi', içim bir hoş oldu, çok sevindim.'
- Hijyen kitleri çok işe yaradı, her çadıra dağıttım. Tarlada cebimizde sabun taşıyoruz, daha önce hiç kimse yanına sabun almazdı, ellerimizi sabunla sık sık yıkadık. Bu sene daha az yatağa düştük. Ben çok mutlu oldum.
- Annem eğitim vermeye giderken benimle geliyor. Daha önce hiçbir yere gitmezdim. Bana 'kızım ne güzel anlatıyorsun, herkese yardım ediyorsun, iyi ki bu işi yaptın' diyor.
- Bu sene işe gidince bize su getirdikleri tankere baktım, paslıydı, kirliydi. Yarıcıya bu su içilmez dedim, nedenlerini anlattım. Yarıcı bundan sonra termosla su getirmeye başladı.

Sağlık aracıları, hastalıkların ve erken ölümlerin yüksek olduğu hizmete erişemeyen grupların yaşadığı bölgelerde, sağlık bilgisinin yayılması ve sağlık hizmetine erişimin doğru zamanda sağlanabilmesi için kullanılamaz mı? Şanlıurfa bu konuda ilk adımı attı, Şanlıurfa Valiliği tarafından sağlık aracılığı yapan 10 kişi TYÇP kapsamında işe alındı. Türkiye Halk sağlığı Kurumu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında ortak protokol yapılarak Toplum Yararına Çalışma Programı (TYÇP) kapsamında program ülkeye yaygınlaştırılmaz mı?

İki. Onlar tarlalardan döndükten sonra, dini bilgileri öğrenmek için din görevlilerine başvuruyor, küçük yaşta dini nikahla evleniyorlardı. Din görevlileri yoluyla da sağlık sorunlarının önlenmesi gerekiyordu. Bunun için sağlık bilgisi dini bilgilerle birleştirilerek 'Din Görevlisi Sağlık Rehberi' hazırlandı, eğitimler yapıldı ve eğitimin ne kadar işe yaradığıyla ilgili geri bildirimler alındı. Din görevlileri; önemli ve ciddi bir eğitim aldık, sağlık bilgilerinin dini bilgilerle birleştirilmesi çok iyi oldu. Biz de çok şey öğrendik. Örneğin akraba evliliği, anne ölümleri, evlilik öncesi sağlık kontrolü, doğum öncesi bakım, hastanede doğumun nedeni, bulaşıcı hastalıkların nasıl önleneceği ya da 18 yaştan küçük evliliklerin zararları çok iyi anlatıldı. Artık bunları anlatmayı insanlık görevi olarak görüyorum. Cemaate, kadınlarınızı aile hekimine götürün diyorum. Bizim de önce insanı kurtarmamız lazım, biz sizin halka uzanan uzun kolunuz oluruz.

Diyamet İşleri Başkanlığı ile bir protokol yapıp, hazırlanan rehber illerin sağlık sorunlarına uyarlanarak her ilde yeni başlayan din görevlileri o ilin Halk sağlığı Müdürlüğü tarafından mutlaka sağlık eğitimine alınmalı.

Üç. Doktorlar, ebeler ve hemşireler mevsimlik tarım işçilerini hasta eden faktörler konusunda yeterince bilgiye sahip değildi. Onların hem mezun olmadan önce, hem de mezun olduktan sonra bu gruba koruyucu sağlık hizmetini nasıl sunacakları konusunda rehberler hazırlandı, eğitimler verildi. Eğitimlere sağlık araçları da katıldı ve aralarında iletişim kuruldu. Hekim, hemşire ve ebeler eğitimi şu cümlelerle değerlendirdiler;

- Eğitim 'çok anlamlı', "doyurucu", "nitelikli", "faydalı", "bilgilendirici", "uyarıcı" oldu. Eğitim almadan önce de mevsimlik tarım işçiliğini bilirdik, ama bizimle ilgili bir konu olarak görmezdik. Bu gruba hizmet sunmanın yeni ve ek bir iş değil, yapmamız gereken temel görev olduğunu öğrendik. Bu bölge dini değerlere bağlı. Din adamlarının eğitime dahil edilmesi çok iyi oldu. Bizim dediğim ile imamın dediği aynı olunca ikna etmek kolay oluyor. Aramızda iyi bir sinerji yaratıldı. Hele sağlık araçları inanılmaz işler başarıyorlar. Benim takipli gebe sayım 30'dan 130'a çıktı. Bu çok önemli ve onların çabası ile oldu. Sağlık araçları yoluyla da sağlık personeli eğitiminin geri bildirimini alındı. Sağlık araçları, 'Doktorlar, hemşireler çocukların ve gebe kadınların aşılarını- muayenelerini yapmak için tarlaya geldiler, klor dağıttılar. Daha önce hiç görmemiştim. Ben doktorların, hemşirelerin eğitimine katılmışım. Eskişehir'de Toplum Sağlığı Merkezi'nde eğitim alan Ebru Hemşire'yle karşılaştım. Beni görünce çok sevindiğini kendisinin de beni aradığını söyledi. Çünkü eğitimde telefonumu almıştı. Diğer arkadaşlarıyla birlikte tarlaya geldiler. Çocukları ve gebeleri tespit ettiler ve aşılarını yaptılar. Aramız çok iyi.

Tarımsal üretimin yaygın olduğu illerdeki Halk Sağlığı Müdürlükleri yoluyla tüm birinci basamak sağlık çalışanları eğitime alınmalı, gerekirse pozitif performansa geçilmeli.

Dört. Onlara 48 ilde tarlalarda iş bulan, iş araçları, hastalıkları önlemek için kendilerine yasalarla verilen görevleri bilmiyordu. Uzman grup 'Tarım İş Aracısı Resimli Sağlık Rehberi' hazırladı, eğitim programı düzenledi. Dediler ki; 'Pratik bilgilerin verildiği bu eğitim çok yararlı oldu. Tümünü uyguladık. Meğer hastalıkları önlemek ne kolaymış. Artık daha bilinçliyiz. Kanunları öğrendik, görevlerimizi öğrendik.

Her ilde İŞKUR tarafından tarım iş araçları kayıt altına alınarak, o ilin Halk sağlığı Müdürlüğü işbirliği ile hazırlanan rehberler kullanılarak7 gerekirse gözden geçirilerek hastalıkları ve erken ölümleri önleme eğitimine alınmalı, sahada denetimler başlamalı.

Beş. Kamu yöneticilerine farkındalık eğitimi ve neler yapacakları anlatılmıyordu. Vali yardımcısı, kaymakamlar ve muhtarlar için bilgilendirici materyaller hazırlandı, eğitimler düzenlendi. "Daha önceden konuyu duymuştum. Ama işte insanlar Urfa'dan, Adıyaman'dan gelmişler, burada ekmeklerinin derdinde diye düşünürdüm. Ama bu eğitimden sonra aslında yapabileceğimiz çok şey olduğunu öğrendim. Tüm yöneticilere bu eğitimler verilmeli. *Bu eğitimden sonra konu benim açımdan ciddiye bir konu oldu.*

İçişleri Bakanlığı işbirliğiyle, hizmete erişemeyen hassas gruplarda hastalık ve erken ölümlerin önlenmesine yönelik yapılması gerekenler konusunda tüm vali ve kaymakamlara hizmet-içi eğitim verilmeli.

Altı. Medya hem halkta hem de yöneticilerde farkındalık oluşturmada çok önemliydi, ancak medya çalışanları da sadece ölüm haberlerini veriyor, tarlalarda ölüme giden yolu bilmiyordu. Medya çalışanlarına eğitim modülü hazırlandı ve toplantılar yapıldı. Bağımsız değerlendirmeciler onları arayarak eğitim sonuçlarını değerlendirdiler. Onlar;

'Eğitimler sürekli devam etmeli, yılda en az iki kez hastalıkların, ölümlerin nedenleri ve yapılması gerekenler anlatılmalı. Eğitim alan ailelerle görüşüm çok yararlı olduğunu söylediler. Halk eğitimleri artırılmalı. Ben bu eğitimden sonra ciddiyeti anlayıp, zaman zaman yazmaya çalıştım.' Dediler.

Program kapsamında çok sayıda halk eğitim broşürü, televizyon programı ve radyo spotları hazırlandı, Harran Üniversitesi Televizyonundan, radyosundan yayınlar yapıldı. Her aşama ülke geneline yaygınlaştırıldığında Binyıl Kalkınma Hedefleri doğrultusunda mevsimlik tarım işçilerinin sağlık düzeyini yükseltmede kilit adımlar olacak.